

Nr 28.

Af herr **Lindblad**, med förslag till ändrad lydelse af 17 § 2 mom.
i förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning af
brännvin.

Den riktiga tanke, som numera blifvit det centrala i det s. k. göteborgssystemet — att ingen enskild skall hafva direkt fördel af spritförsäljning, hvarvid vinstbegäret alltid kommer att i hög grad spela in och den naturliga följderna blir spritkonsumtionens ökning — synes förtjänt af ett bättre öde, än som kommit densamma till del. Det land, som så att säga gjort uppfinningen och på flertalet platser tillämpat den, borde också hafva vetat att fullkomna idén. Utländingar resa hit ofta nog för att i systemets hemland studera dess verkningar; om de återvända med mindre god uppfattning därom, så beror det ej på systemets felaktighet, utan på felen i tillämpningen.

I stället för att förbättra idén och fullständiga dess tillämpning, ha såväl nykterhetsvänner som icke-nykterhetsvänner gemensamt sökt att misstänkliggöra hela systemet. Därför att fel vidlåda detta liksom allt annat mänskligt, tror man sig å ena sidan genom bjärt framhållande af dessa kunna komma systemet till lifs och söker leda i bevis, att mutor och provisioner skulle florerera i betänklig grad inom »systemet», och att de s. k. vinhandlarne, d. v. s. brännvinshandlarne i verklig mening, skulle bättre och ärligare sköta sin handtering. Utan verkliga bevis, blott genom framkastande af allmänna beskyllningar om stora underslef och provisioner, skall systemet misstänkliggöras: det allmänna, som skulle ha förtjänsten på sprithandeln, får icke *all* förtjänsten! Liksom man skulle bekomma mera för det allmänna eller totalt tillintetgöra provisionsmöjligheter genom att i stället omhulda den enskilda spritkommersen! . . . Å andra sidan tro sig nykterhetsiffrarne hafva funnit att, så länge det allmänna har någon nytta af spriten såsom beskattningsobjekt, så länge hafva vi spriten kvar. Liksom man icke hade

sprit, *innan* den blef föremål för beskattning, eller som om man trodde, att spriten kunde försvinna ur landet, om staten eller kommunen ej uppbyure afgifter därför.

I detta afseende erbjuda sig vissa lärdomar genom jämförelse med förhållanden på ett annat område: *lotterier* äro i svensk lag förbjudna, men oafsedt de allt talrikare undantagen från denna regel, lär spelet på lotteri ej vara alldeles okänt inom landet, ja, man finner alltmera, att förbudet ej kan upprätthållas. Frågan blir i själfva verket snarare den: skola vi för lotterispelet, för spritkonsumtionen, som faktiskt ej *kan* utrotas, ställa oss skattskyldiga enbart till utlandet, eller skall man, så långt man kan, söka stäfja *importen* af dessa öfverflödsvaror? Den som sett hvad höjning af priset på öl vid järnvägsstationer har gjort för verkan, han vet också, huru spritkonsumtionen skall minskas, då den icke helt kan försvinna. Höj priset på varan, men låt det allmänna *ensamt* ta förtjänsten. I våra dagar uppstå allt flere sociala problem, som högljudt kräfva sin lösning. Alderdomspensioneringen är ett sådant problem; för dess genomförande kräfvades stora ansträngningar att höja produktionen och att därvid dels lära arbetaren allmänt att lägga af något för ålderdomen, dels åstadkomma den nödiga tributen från arbetsgifvaren; från staten fordras ock stora bidrag. Men hvad har staten i detta fall att gifva annat än hvad man förmår att i form af skatter eller annorledes hämta ur den enskildes fickor? Då man ej kan taga bort människors njutningsbegär, tanklöshet eller hvad det nu skall kallas, och således ej förmår att helt utrota spriten i alla dess former, öppna eller dolda, så är det väl klokare att inrikta sin sträfvan på ett fullständigt reglerande af sprithandteringen.

Den senare tidens erfarenheter gifva vid handen, att det icke är bra som det är. »Sprittrusten» är en sak som staten måhända snart får taga itu med, »leveransföreningen» antagligen en annan. Dess ändamål att utan onödiga omkostnader och fördyrande tillhandahålla spritbolagen renadt brännvin (sprit) torde knappast vara uppfyllt.

Och så striden emot göteborgssystemet i Stockholm. Man får allt tydligare bevis på, att den riktiga grundtanken ej tillämpats fullständigt, man har lämnat en sidokanal öppen, som hotar att afleda mer och mer till enskild vinning. Då man velat tillsvidare hålla vinhandeln såsom en fri handtering, har man samtidigt skapat enskilda *brännvins*handlare. Att så hittills ansetts lämpligt, kan ju förklaras, ty bolagen i de största städerna hafva synnerligen stora affärer att administrera och hafva behöft småningom växa sig in i nya förhållanden, men att saken allt fortfarande har sina försvarare äfven inom Riksdagen och

hos myndigheterna, det måste förvåna. Och tiden är för visso inne för grundlig eftertanke. En samling köpmän, »Stockholms handelskammare», söker komma vinhandlarne till hjälp under förmenande att, då *vinhandeln* hittilldags varit en fri handtering, skall *brännvinshandeln* också vara eller blifva det! Man glömmet totalt eller låtsas glömma, att dessa vinhandlare endast utöfva rättigheter, som upplåtits i andra hand af det stora bolaget, som skall själf redovisa all sin vinst och som, oförklarligt nog vill tillåta så många underafdelningar — filialer kunde man frestas säga — att icke redovisa. Litertalet skall ju visserligen uppges för beskattning, men huru detta sker, framgår bäst af bolagets revisionsberättelse, som i detta fall ger någon upplysning. Förtjänsten på spritaffären stannar i hvarje fall i enskildes fickor, och framför allt blifver påtagligen intresset att *öka* spritförsäljningen lagdt hos den enskilde. Längre kan detta för visso ej tillåtas: göteborgssystemets riktiga tanke har slagit för fast rot i allmänhetens föreställning för att tillåta så uppenbara missbruk. Den s. k. konjak, som erbjudes, är faktiskt intet annat än brännvin, den *skall därför också behandlas som brännvin*. Handeln därmed får ingalunda blifva *fri*, som handelskammaren vill.

Statistiken utvisar, att då aktiebolaget göteborgssystemet i Stockholm under år 1909 i sina samtliga lokaler utminuterade 3,093,000 liter egentligt brännvin, så såldes hos »vinhandlare» 3,300,000 liter, hvaraf cirka 2,000,000 liter utgjordes till största delen af billig vara eller färgadt brännvin. Reduceradt till samma procental alkohol, skulle kvantiteterna än mera närma sig hvarandra, ty bolagets brännvin håller blott 41 procent, då den försålda konjaken i regel torde innehålla cirka 46 procent.

För öfrigt, stöter det ej på humbug detta, att bolaget stänger sina egna försäljningsställen i god tid kl. 6 samt alla dagar före söndag eller helgdag redan kl. 2, men vinhandlarne, »filialerna», som stoppa förtjänsten i egen ficka hålla öppet i vanliga fall till kl. 7 och eljest kl. 5?! Den som sett de talrika afnämare, ja en kö af sådana, som inne i vinhandelsaffärerna kanske sista timmen, då det hålles öppet inemot en helg, söka förse sig med den kära varan, den kan nog ej försvara rättmätigheten af hela öfverlåtelsen: enbart hos en vinhandlare i Stockholm med affär i arbetarekvarter — alltså ren parodi på *vinhandel* — såldes exempelvis julafton 1908 cirka 2,500 liter konjak (5 liter i minuten!) Man kan tänka sig, att spritkön ofta nog förekommer därstädes! Och då inköpspriset pr liter brännvin, som säljes som konjak är omkring 1 krona, så kan man räkna ut förtjänsten, då varan ej fått säljas under 2 kronor litern.

Hur råda bot på nu antydd missförhållanden? Öfverståhållare-ämbetet har till och med velat biträda tanken att bolaget uppläte minut-handelsrättigheterna för lika långa perioder, bolaget själf har koncession, alltså 3 år i sänder. Och sedan skulle kanske Riksdagen vara förhindrad att under tiden göra några ändringar! Det synes som om det nu uteslutande varit svårigheten att på så kort tid hinna omskrifva kontrakten, som hindrat öfverståhållareämbetet att lämna 3 års resolutioner. Det kan då vara tid uppå, att statsmakterna ingripa.

Enligt mitt förmenande finns ej något annat fullt betryggande sätt, än att man med allvar tillser, att vinhandelsaffärerna verkligen bedrifva *vinhandel* och ej *brännvinshandel* med största omsättning brännvin och vinet kanske blott som skylt. Så länge lagstiftningen tillåter dylika fullkomligt obefogade utväxter på göteborgssystemets idé, kan man alltid vara viss om, att den enskilda företagsamheten skall visa sig påpasslig och slå under sig mer och mer af en så pass vinstgifvande affär. De senare årens lärdomar från den svenska riksdagen och nu senast striden om de nya bolagskontrakten i Stockholm, äro i detta afseende tydliga nog.

Man skall helt visst andraga, att bolagsaffärerna »ej förstå sin sak», att de ej kunna hålla den mängd olika märken af konjak, whisky, likörer, som allmänheten nu vant sig vid och fordrar. I det fallet får man naturligtvis stålsätta sig en smula och tillse, att man tillmötesgår de mera allmänna fordringarne, så långt rimligt kan vara; de mera enskilda krafven kunna saklöst lämnas å sido. Så vidt jag känner, är det blott 13 städer, som hafva vin- och spirituosaaffärer på grund af öfverlåtelsekontrakt. I alla andra städer säljes vin i speceribodarna, spirituosan hos bolagen. Då det går för sig i *flertalet* städer, torde systemet få anses tillräckligt pröfvadt.

Vill man fortfarande tillåta försäljning af punsch i de speciella vinaffärerna, så torde detta kunna låta sig göra, då denna vara blifvit underkastad en särskild lagstiftning och beskattning, som till och med skulle kunna göra en utbrytning ur brännvinslagstiftningen möjlig, ehuru för tillfället ingalunda behöflig.

För tillgodoseende af vinhandlarnes rättmätiga intressen bör naturligtvis en öfvergångstid medgifvas, hvarunder verksamheten må afpassas efter de nya förhållandena, och inueliggande lager kan hinna slutför-säljas. Bolagen kunna väl ock i regeln utfästa sig att, vid öfvergången, efter lämplig öfverenskommelse öfvertaga hvad som ej intill viss tid kan annorledes föryttras.

Man läser i detta nu i tidningarna bevekande skildringar om upp-

sägning af vinhandlarnas biträden på grund af bolagets nya kontraktsbestämmelser. Glömmer man att, äfven om bolaget själf öfvertar all brännvinsförsäljning, bolaget också behöfver anställa biträden, ja ökad personal? Skulle resultatet ändå faktiskt blifva en minskning i längden, så nödgas man väl erkänna att det *kan* gifvas bättre och nyttigare användning för den mänskliga fliten än i alltför talrika spritaffärer.

Med anledning af det anförda får jag föreslå,

att Riksdagen ville besluta följande ändrade lydelse af Kungl. Maj:ts nådiga förordning angående försäljning af brännvin den 9 juni 1905.

§ 17. 2. Bolag må ej till annan öfverlåta utminuter-
ring af annat brännvin än punsch, ej heller all ut-
skänkning af brännvin inom kommunen; skulle bolag
vilja mot bestämd afgift åt annan öfverlåta rättighet
till sådan utminuter- eller utskänkning, göre bolaget
— — — — — sin rörelse.

samt

Öfvergångsstadganden.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1914.

Bolags nettovinst — — — — — fördelning
af dessa medel äger rum.

Stockholm den 24 januari 1911.

Ernst Lindblad.

Bilaga A.

Till Öfverståhållareämbetet.

I anledning af öfverståhållareämbetets remiss den 22 november 1910 å den framställning från Stockholms handelskammare, som innefattas i här närsluten skrifvelse, har styrelsen för aktiebolaget Göteborgssystemet i Stockholm att afgifva följande vörd-
samma förklaring.

Då hufvudstadens vinhandlare ej själfva, såvidt styrelsen kan erinra sig, tidigare än den 15 innevarande november till bolaget framställt någon begäran om treåriga öfverlåtelsekontrakt, har styrelsen dittills ej haft anledning ändra det allt från bolagets begynnelse iakttagna förfarandet att sätta kontraktstiden till allenast ett år i sänder, och det vill förefalla styrelsen, som om äfven öfverståthållareämbetet skulle, ur formell synpunkt sedt, sakna skäl att på hemställan af en utomstående ifrågaställa ändring af denna praxis. Sakligt taget, kan mot införande af treåriga kontrakt i stället för de ettåriga göras den invändningen, att intet eller åtminstone högst obetydligt därmed skulle vinnas för det af handelskammaren åsyftade betryggandet af vinhandlarnas affärsställning. Ty i ett öfverlåtelsekontrakt med så lång giltighetstid som 3 år skulle bolaget i vida större utsträckning än som behöfver ske i ett ettårigt sådant kontrakt nödgas förbehålla sig rätt att i vissa händelser ändra kontraktsvillkoren, ja annullera hela kontraktet före aftalstidens utgång. Bolaget måste nämligen genom snartillämpliga kontraktsbestämmelser bereda sig garanti för att ej alltför lång tid behöfver förflyta innan t. ex. en vinhandlare, som gjort sig skyldig till kontraktsbrott eller annat missbruk af sin utminuteringsrätt, må utan allt för stor svårighet kunna lagligen skiljas från fortsatt utöfning däraf, eller innan man kommer i tillfälle att afvinna vinhandlarnas spritvaruaffär de sedliga eller ekonomiska förmåner för det allmänna, hvilka afses med eventuella, under kontraktstiden tillkomna, nya eller ändrade lagstiftningsåtgärder, såsom exempelvis inskränkningar i bränvinshandeln, förhöjning af bränvinsbeskattningen, ökning af tullen på spritvaror m. m. dylikt, som tilläfventyrs påkallar behof af andra försäljningsafgifter eller minimiförsäljningspriser m. m. än de ursprungligen kontraherade. I öfrigt har det hittills aldrig inträffat att bolaget i andra fall än där vinhandlare genom grof förseelse förverkat bolagets förtroende vägrat förnya deras ettårskontrakt, så framt öfverenskommelse ej tidigare skett om rättighetens nedläggande vid kontraktsårets utgång.

Enär handelskammarens framställning uppenbarligen föranledts af den senaste af styrelsen — på initiativ af de revisorer, åt hvilka öfverståthållareämbetet och stadsfullmäktige anförtrott granskningen af bolagets förvaltning år 1909, och utan någon protest från öfverståthållareämbetets ombud hos bolaget — föreskrifna förhöjningen af de priser, hvarunder vinhandlarna i Stockholm ej må sälja vissa spritvaror, vill styrelsen här redogöra för de skäl, som förestafvat bolagets nämnda åtgärd.

Såsom ofvan är antydt har initiativet till denna reform utgått från representanter för öfverståthållareämbetet och stadsfullmäktige. I sådant afseende förekommer i vederbörande revisorers berättelse för år 1909 följande uttalande:

»I syfte att i möjligaste mån förringa den konkurrens, som bolaget i sin rörelse lider genom, bland annat, försäljningen af simpel konjak i de öfverlätna utminuteringsrörelserna, har, enligt styrelsens beslut, i formulären till blifvande öfverlåtelsekontrakt införts en ny bestämmelse, enligt hvilken rättighetsinnehafvaren förbinder sig att under de tider af dagen, då bolagets egna utminuteringsställen hållas stängda, ej sälja några spirituösa drycker, med undantag af punsch, till lägre pris än 2 kronor 50 öre litern, oafsedt om större eller mindre post försäljes. Jämte det revisorererna åt denna styrelsens åtgärd skänka sitt erkännande, vilja revisorererna ifrågasätta, huruvida icke förbudet för spirituosahandlarna att försälja vanligt brännvin lämpligen och skäligen borde utsträckas att gälla äfven den s. k. simplare konjaken och billigare spirituosa i allmänhet.»

Vid en af styrelsen i anledning af detta uttalande anställd jämförelse mellan vinhandlarnas konjaksförsäljning och försäljningen af egentligt brännvin å bolagets egna utminuteringsställen åren 1904—1909 har det befunnits, att under sagda tidsrymd

konjaksförsäljningen ökats med 607,325 men brännvinsförsäljningen med endast 37,760 liter.

Till närmare belysning af detta missförhållande må här ytterligare anföras:

att år 1909 hufvudstadens samtliga vinhandlare utminuteringsvis sålde 1,900,000 liter konjak;

att af denna försäljning ej mindre än 860,000 liter kommo på 16 vinhandelsaffärer, etablerade på Kungsholmen, i Vasastaden och på Södermalm, de flesta på aflägsna ställen i dessa stadsdelar;

att af nämnda 16 vinhandlare hvar och en i medeltal per affär utminuterade 54,000 liter, under det att de öfriga 35, bland hvilka flera firmor med betydande omsättning på landsorten, blott sålde 36,000 liter i medeltal;

att det konstaterats, hurusom midsommaraftonen innevarande år kl. mellan 12—2 fem vinhandelslokaler besöktes af 1,215 köpare och den 4 december 1909 under den korta tiden af allenast en enda timme, nämligen kl. 4—5 e. m., då bolagets egna utminuteringsställen voro stängda, 6 vinhandelslokaler af 1,196 köpare;

att nästan alla dessa lokaler äro belägna i tämligen aflägsna delar af staden, köparna tillhörde arbetsklassen och den inköpta varan hufvudsakligen utgjordes af billig konjak samt

att vinhandlare, efter hvad styrelsen har skälig anledning antaga, äfven sälja konjak på telefonrekvisitioner från okända personer utan att öfvertyga sig om, huruvida dessa köpare äro sådana, till hvilka spritvaror icke lagligen få eller eljest lämpligen böra afyttras.

Sedan sålunda de många och stränga restriktioner, som bolaget, i synnerhet under de senare åren, vidtagit i sina utminuterings- och utskänkningsrörelser i syfte att inskränka brännvinskonsumtionen, visat sig så godt som fullständigt resultatlösa i följd af den försäljning af simpel konjak, som bedrivs af hufvudstadens vinhandlare, samt ett fortsatt undseende med denna fördärfbringande spirituosahandel följaktligen synts styrelsen oförenligt med bolagets lagstadgade uppgift att endast »i sedlighetens intresse ordna och handhafva detaljhandeln med brännvin» i Stockholm; så har styrelsen den 16 sistlidne september beslutit:

att i kontrakten om öfverlåtelse af utminuteringsrätt för tid efter 1910 års utgång skall införas bestämmelse, att rättighetsinnehafvarna, från och med den dag, som bolaget utsätter och minst en månad i förväg gifver dem tillkänna, ej må till afnämare i Stockholm sälja andra spirituosa än punsch för lägre pris än 3 kr. litern samt

att bolaget för att bereda allmänheten tillgång till de s. k. bättre spirituosa, som innefattas i detta förbud, skall själf låta tillreda och å sina egna utminuteringsställen tillhandahålla behöfliga sorter af dessa varor.

För att kunna bedöma rättmätigheten af detta beslut bör man i främsta rummet klargöra för sig, huru utminuteringsrätten af spritvaror lämpligen bör fördelas mellan göteborgssystembolagen och de vinhandlare, åt hvilka bolagen öfverlåta utminuteringsrättighet; hvilka spritvaror böra bolagen själfva omedelbart utminutera och hvilka sådana varor kunna bolagen utan olägenhet tillåta vinhandlarna att utminutera? Svaret på denna fråga torde med hänsyn till göteborgssystembolagens uppgift ej skäligen kunna annorledes utfalla, än att bolagen själfva böra sälja alla sådana spritvaror, som hufvudsakligen konsumeras af den arbetande befolkningen, således egentligt brännvin jämte de spritvaror som befunnits utgöra surrogat för egentligt brännvin, till hvilka surrogat simpel konjak otvifvelaktigt är att hänföra. Utminuteringsrätten af andra spritvaror än de två sistnämnda slagen kan öfverlämnas till vinhandlarna, så att deras försäljning kommer

att utgöra en utminuterings af högre klass och sålunda omfatta, jämte viner, endast finare spirituosaslag d. v. s. de, som hufvudsakligen ingå i den burgnare folkklassens förbrukning, för hvilken försäljning ej så stränga restriktioner erfordras som de, hvilka iakttagas i bolagets egen utminuterings.

Att göteborgssystembolaget i Stockholm vill stå på denna principiella ståndpunkt hade icke bort vara för vinhandlarna obekant, ty för den nämnda principens tillämpande har bolaget tid efter annan höjt de priser, hvarunder vinhandlarna icke äga sälja konjak. Sålunda hafva från år 1904 successivt med korta mellantider och till och med år 1909 dessa minimipriser höjts från kr. 1,65 till kr. 2,— och under de tider, då bolagets egna utminuteringsställen hållas stängda kr. 2,50. Att det icke skulle stanna härvid hafva vinhandlarna äfven bort kunna inse på grund dels af de varningar, som bolagets verkställande direktör vid upprepade tillfällen under samtal med vinhandlare gifvit dem att icke forcera sin försäljning af billig konjak, emedan sådant förr eller senare måste leda till förbud för vinhandlare att sälja sådan vara, och dels af den i ofvan omförmälda, i tidning offentliggjorda revisionsberättelse framförda hemställan om ett dylikt förbud. I stället för att akta härpå hafva vinhandlarna och företrädesvis de, som drifva affär i arbetarekvarteren, till den grad baserat sina rörelser på utminuterings af simpel konjak, att de påstå sig blifva ruinerade genom det minimipris af 3 kr. pr liter, som bolaget senast bestämt, eller en höjning af allenast resp. kr. 1,— och 0,50 samt *blott gällande försäljning till afnämare i Stockholm.*

Det torde icke kunna med rättvisa påstås, att det under anförda förhållanden är *bolaget*, som genom en brådstörtad restriktion bragt vinhandlarna i denna situation. I öfrigt skulle sagda kalamitet, om den i verkligheten inträffar, ingalunda drabba alla vinhandlare eller ens flertalet af dem utan, såsom ofvan synes hufvudsakligast eller måhända uteslutande de vinhandlare, hvilkas affärer drifvas i arbetarekvarteren.

Nu sägs det emellertid, att intet i sedlighetshänseende kan vinnas genom det ifrågavarande, vinhandlarna gifna försäljningsförbudet, emedan hufvudstaden i följd af det-samma komme att öfversvämmas med billig konjak från bolagsrörelserna i landsorten. Men det är ju just denna olägenhet, som styrelsen velat afvärja genom sitt i sammanhang med förbudet fattade beslut att bolaget själf skall tillreda och å sina egna utminuteringsställen sälja de varor förbudet gäller; och efter styrelsens öfvertygelse finnes ej anledning antaga att åtminstone den arbetande befolkningen, för hvars skull förbudet tillkommit och som i allmänhet endast i små poster köper spritvaror, skall göra sig omaket att förskaffa sig konjak från landsorten och därvid möjligen göra sig skyldig till salning, i stället för att utan vidare förse sig därmed här på platsen å bolagets utminuteringsställen.

Emellertid förmenar mången, att bolagets egen konjaksförsäljning icke kommer att verka som ett tillräckligt kraftigt korrektiv mot den befarade landsortskonkurrensen, utan att det för sådant ändamål i stället bör arbetas på undanröjande af denna konkurrens samt vinhandlarnas konjakshandel tolereras till dess detta arbete fört till därmed åsyftadt mål.

En sådan syn på saken förräder dock okunnighet om eller förbiseende af de svårigheter, som mött för åstadkommande af ett samarbete göteborgssystembolagen emellan i antydd riktning, och de hinder, som ställt sig i vägen för ernåendet af ett gynnsamt resultat af försök, som redan gjorts för nämnda svårigheters öfvervinnande. Dessa stötestenar och deras beskaffenhet torde tillräckligt framträda genom följande upplysningar därom, hvilka upplysningar ej äro de enda som kunna framläggas.

För häfvande af den rådande konkurrensen mellan utminuteringsrörelser i skilda

delar af landet och särskildt i hvarandra närliggande kommuner är det tydligen af nöden att i så många hithörande rörelser som möjligt gemensamma restriktioner iakttagas i *tre* särskilda afseenden, nämligen i fråga om *spritvarornas pris, deras styrka och försäljningstiden*.

Då all utminuteriug i riket numera ligger i göteborgssystembolagens egna händer och i deras, hvilka drifva sådan rörelse på grund af rättigheter, som lämnats dem af bolagen, kan det förefalla lätt för dessa att själfva ordna förhållandet genom att sinesemellan träffa aftal om gemensamma restriktioner i de berörda tre afseendena och stipulera motsvarande restriktivbestämmelser i öfverlåtelsekontrakten. Men den sammanhållning bolagen emellan, som ett sådant tillvägagående förutsätter, förefinnes tyvärr endast i en otillräcklig grad och erfarenheten har till fullo ådagalagt fruktlösheten af de bemödanden, som gjorts för åvägbringande på öfverenskommelsens väg af en sådan sammanslutning i erfordrölig utsträckning.

När det gäller att under så beskaffade omständigheter häfva eller så mycket som möjligt oskadliggöra den här ifrågavarande konkurrensen genom att underkasta vissa utminuteringsrörelser restriktioner, som iakttagas i andra sådana rörelser, återstår tydligen blott att för ändamålet anlita *lagstiftningen*. Denna utväg har ej heller lämnats oförsökt, men hvad som hittills härutinnan åtgjorts har äfven stannat så godt som utan resultat. Enligt uppdrag af göteborgssystembolagens andra allmänna möte ingick bolagens förtroendenämnd i september 1907 till regeringen med en hemställan om införande i brännvinsförsäljningsförordningen af en bestämmelse om ett för hela riket gällande *minimiförsäljningspris* vid utminuteriug af brännvin. Enligt Kungl. bref den 5 februari 1909 har Kungl. Maj:t funnit denna framställning ej föranleda någon åtgärd från Dess sida. I öfvertygelse att mycket i allt fall skulle för det ändamål, hvarom nu är fråga, vinnas genom lagfästade af allenast en viss *maximistyrka* å brännvin och en viss afkortad *maximiförsäljningstid*, bäge till iakttagande under viss förutsättning, har vårt bolags verkställande direktör, som tillika är ordförande och ledamot i den ömförmda förtroendenämnden, utarbetat ett lagförslag i sådant syfte samt af förtroendenämnden begärt dess framläggande till behandling vid det allmänna möte mellan rikets göteborgssystembolag, som är utlyst att hållas i slutet af innevarande november månad och hvarvid skulle hemställas om mötets bemyndigande för nämnden att ingifva förslaget till Kungl. Maj:t. Förtroendenämnden, hvars alla öfriga ledamöter representera landsortsbolag, har visserligen beslutit att uppföra frågan på mötesprogrammet, men icke velat ansluta sig till själfva lagförslaget, och det är vid sådant förhållande föga sannolikt, att förslagställarens hemställan om detsammes hänskjutande till Kungl. Maj:t kommer att vinna mötets bifall. Men äfven om motsatsen inträffar och lagförslaget följaktligen kommer under regeringens ompröfning, är det långt ifrån säkert, att Kungl. Maj:t i inkonsekvens med sin tidigare resolution i saluprisfrågan finner skäl fästa afseende vid detsamma.

Hvad nu anförts torde tillräckligt ådagalägga, att det ej är så lätt, som mången föreställer sig, att få till stånd den frihet konkurrensbolagen emellan, som skulle göra det för hufvudstadens vinhandlare utfärdade konjaksförsäljningsförbudet öfverflödigt.

Icke desto mindre begär Handelskammaren att i Stockholmsbolagets kontrakt angående öfverlåtelse af utminuteriug »ej intagas strängare prisbestämmelser än att konkurrensen med enahanda affärer inom andra samhällen kan uppehållas». Detta anspråk innebär med andra ord sagdt, att Stockholmsbolagets prissättningar skulle bringas till öfverensstämmelse med landsortsbolagens. Huru detta skulle kunna i praktiken

genomföras är styrelsen ur stånd att fatta, då, såsom ofvan synes, någon gemensamhet i de sistnämnda bolagens prisbestämningar icke existerar och sannolikt ej heller snart kommer till stånd, utan dessa bestämningar äro och antagligen länge förblifva olika, icke allenast på olika orter utan äfven för varor af olika alkoholhalt.

En särskild skrifvelse från bolagsstyrelsens ledamöter, rektor H. Hernlund och skomakaremästaren Aug. Lindmark, innehållande de erinringar, dessa styrelseledamöter önska framställa mot ofvanskrifne förklaring, öfverlämnas härmed.

Stockholm den 24 november 1910.

Aktiebolaget Göteborgssystemet i Stockholm.

Semmy Rubenson.

Gotth. Dahlerus.

Reservation af herrar *H. Hernlund* och *Aug. Lindmark*:

Undertecknade som i fråga om innehållet i de nya öfverlåtelsekontrakten mellan aktiebolaget Göteborgssystemet i Stockholm och vinhandlare samt rättighetsinnehafvare i hufvudstaden redan vid styrelsens sammanträde den 16 sistlidne september intagit en från styrelsens öfriga ledamöter afvikande ståndpunkt i afseende på affattningen af det i punkt 1 af kontraktets »villkor och förbehåll» efter mom. c intagna tillägg, och som vid sammanträdet denna dag jämväl påyrkat en ytterligare jämkning i afseende på nyssnämnda moment c, få härmed förklara, att vi, som båda vid detta sammanträde yrkat bifall försöksvis till vinhandlarnes i skrifvelse till styrelsen den 15 innevarande november framställda anhållan, att tiden för kontraktens giltighet skulle fastslås till 3 år, biträdt styrelsens beslut att kontrakten denna gång skulle ingås på blott ett år, endast af det skäl, att upplyst blifvit, att den af öfverståhållareämbetet påyrkade tiden för öfverlåtelsekontraktens insändande till ämbetet icke medgäfvde den omarbetning af kontrakten, som dessas fastställande för längre tid gjorde nödvändig, samt under uttrycklig förväntan från vår sida, att nästa förnyelse af kontrakten skulle göras för en tid af två år och att därefter, i händelse af förlängd koncession för bolaget, kontrakten försöksvis skulle upprättas för den af vinhandlarna begärda tiden af tre år.

Bilaga B.

Utdrag ur *Revisionsberättelsen* öfver »Aktiebolaget Göteborgssystemets i Stockholm räkenskaper och förvaltning under försäljningsåret 1909».

I syfte att i möjligaste mån förringa den konkurrens, som bolaget i sin rörelse lider genom, bland annat, försäljningen af simpel konjak i de öfverlätna utminuteringsrörelserna, har, enligt styrelsens beslut, i formuläret till blifvande öfverlåtelsekontrakt införts en ny bestämmelse, enligt hvilken rättighetsinnehafvaren förbinder sig att under de tider af dagen, då bolagets egna utminuteringsställen hållas stängda, ej sälja några spirituösa drycker, med undantag af punsch, till lägre pris än 2 kronor 50 öre litern,

oafsedt om en större eller mindre post försäljes. Jämte det revisorerna åt denna styrelsens åtgärd skänka sitt erkännande, vilja revisorerna ifrågasätta, *hurvida icke förbudet för spirituosahandlarna att försälja vanligt brännvin lämpligen och skäligen borde utsträckas att gälla äfven den s. k. simplare konjaken och billigare spirituosa i allmänhet**).

Enligt gällande öfverlåtelsekontrakt äro innehafvarne af rättighet till utminuterung af spirituösa drycker pliktiga att lämna bolaget uppgift å det litertal spirituosa, som under det närmast förflutna kalenderåret afyttrats i rörelsen, efter hvilken uppgift bolaget bestämmer innehafvarens försäljningsavgift för året näst efter det uppgiften afser. Sedan styrelsen vidtagit åtgärd för att efter hand hos alla de vinhandlare i hufvudstaden, hvilka innehafva från bolaget öfverlåten utminuteringsrätt, kontrollera riktigheten af deras ifrågavarande konsumtionsuppgifter, har, enligt hvad styrelsen i sin förvaltningsberättelse omförmäler, af de rapporter om resultatet af dessa undersökningar, som dittills ingått till styrelsen, befunnits, att flera af de vinhandlare, rapporterna gälla, uppgifvit sin försäljning till ett ej obetydligt lägre litertal, än hvartill detsamma enligt verkställd utredning uppgått, beroende hufvudsakligen därpå att vinhandlarna icke upptagit literalet sålda varor i deras salufärdiga skick utan detta tal, sådant det framgått sedan största delen af lagren reducerats till 50 % alkoholstyrka samt godtyckligt beräknade afdrag gjort för afdunstning, spillning och läckage m. m. Styrelsen har efterbeskattat de härigenom uppkomna skillnadsbeloppen och vidtagit åtgärder för åstadkommande af ändring i den oriktiga praxis, som sålunda funnits vara tämligen allmänt rådande i de öfverlåtna utminuteringsrörelserna. Enligt hvad styrelsens protokoll utvisa, har styrelsen dessutom i ett par fall beslutit tilldela vinhandlaren en skarp varning med underrättelse att, i händelse han ånyo gjorde sig skyldig till någon förseelse, sådant komme att medföra förlust af utminuteringsrättigheten. En ledamot af styrelsen var emellertid i ett sådant fall af skiljaktig mening och yrkade, att öfverlåtelsekontraktet ej skulle förnyas vid utgången af dess nuvarande giltighetstid.

I förhållande till förseelsernas allvarsamma beskaffenhet måste, enligt revisorernas mening, den af styrelsen tillämpade påföljden anses synnerligen lindrig och revisorerna äro ock benägna antaga, att endast hänsyn till den svåra ekonomiska förlust, som genom tillämpning af den af reservanten påyrkade strängare påföljden skulle drabbat den felaktige, afhållit styrelsens majoritet från att omfatta reservantens mening. Utan att vilja alldeles underkänna betydelsen af sådana hänsyn hålla sig revisorerna förvissade, att styrelsen skall låta sig angeläget vara att eftertryckligt beifra förekommande förseelser af nu ifrågavarande art.

Stockholm den 9 Maj 1910.

HANS WACHTMEISTER.

J. E. JOHANSSON.

IVAN BRATT.

OSKAR EKLUND.

F. T. OLSSON.

---

* Kursiveradt af motionären.